

بررسی عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

*لیلی یکه فلاح، هومان منوچهری، بیژن جهاننیده گل رودباری، سیده زهرا طالبی علوی، ناهید آذر دل، فرزانه فلاح پیشه

تاریخ پذیرش: ۹۲/۳/۳

تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۸/۶

چکیده

مقدمه: در رشته پرستاری و مامایی اهمیت کسب مهارت‌های حرفه‌ای و آموزش بالینی به حدی است که آموزش بالینی را بخش اصلی و قلب این دو حرفه می‌دانند. پژوهش حاضر با هدف شناخت عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب، از دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری و مامایی انجام گردید.

روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی بر روی دانشجویان پرستاری و مامایی سال آخر تحصیلی و کلیه اعضاء هیات علمی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال ۱۳۹۱ به روش سرشماری انجام گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای ۲ قسمتی با طرح ۳۲ سوال در چهار حیطه مربی، برنامه‌ریزی آموزشی، محیط بالینی و فراگیر بود. داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های کای دو، فیشر آنالیز شد.

یافته‌ها: درخصوص اهداف پژوهش در میان میانگین امتیازات چهار حیطه موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای ویژگی‌های مربوط به فراگیر با کسب بالاترین میانگین هم از دیدگاه اساتید و هم از دیدگاه دانشجویان به عنوان مهم‌ترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای قلمداد شد. آزمون آماری کای اسکور تفاوت آماری معنی‌داری بین نظرات دانشجویان و اساتید نشان داد ($p=0/002$).

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر این بود که برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب، وضعیت آموزش پرستاری و مامایی نیاز به تامین جامع‌تر امکانات و تجهیزات محیط بالینی دارد. ارتقاء عملکرد مربیان و جذب همکاری‌های حرفه‌ای نیز می‌تواند در بهبود وضعیت آموزش بالینی و کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب‌تر مفید واقع شود.

کلید واژه‌ها: مهارت‌های حرفه‌ای، دانشجوی، استاد، پرستار، ماما

مقدمه

آموزش بالینی آماده کردن دانشجویان برای همسو کردن اطلاعات علمی پایه، با انجام مهارت‌ها، همراه با تشخیص، درمان مراقبت از بیماران و کسب انواع مهارت‌های حرفه‌ای است (۱). آموزش بالینی فرایندی است پویا که قسمت حیاتی تربیت پرستاران و ماماها با کفایت و حرفه‌ای را تشکیل می‌دهد. این پرستاران و ماماها باید قادر باشند درآینده در محیط‌های مختلف بالینی به طور مستقل و ماهرانه فعالیت

نمایند (۲). بیش از نیمی از فرآیند حرفه‌ای شدن دانشجویان پرستاری و مامایی در بالین رخ می‌دهد. همه دانشجویان در پایان دوره تحصیلی خود باید قادر باشند مهارت‌های مختلف آموخته شده را با کفایت لازمه به اجرا درآورند (۳، ۲). بدین لحاظ اثر بخشی تدریس بالینی و ویژگی‌های محیط بالینی مورد توجه بسیاری از محققین پرستاری و مامایی در دنیا بوده است (۳). تحقیقات نشان می‌دهد حتی بهترین و غنی‌ترین برنامه کارآموزی در صورت فقدان انگیزه در فراگیران سودمند نخواهد بود و علاقه‌مندی به رشته، علاقه‌مندی مدرس به آموزش نیز از عوامل موثر در یادگیری بالینی دانشجویان می‌باشند (۴). مدرس به عنوان تسهیل کننده نقش برجسته‌ای در توانمندسازی حرفه‌ای و یادگیری کارآمد ایفا می‌کند (۵). در مورد محیط بالینی، مطالعات انجام شده نشان می‌دهد طیف عوامل مرتبط با محیط بالینی بسیار گسترده بوده و از

آموزش بالینی آماده کردن دانشجویان برای همسو کردن اطلاعات علمی پایه، با انجام مهارت‌ها، همراه با تشخیص، درمان مراقبت از بیماران و کسب انواع مهارت‌های حرفه‌ای است (۱). آموزش بالینی فرایندی است پویا که قسمت حیاتی تربیت پرستاران و ماماها با کفایت و حرفه‌ای را تشکیل می‌دهد. این پرستاران و ماماها باید قادر باشند درآینده در محیط‌های مختلف بالینی به طور مستقل و ماهرانه فعالیت

* نویسنده مسئول: لیلی یکه فلاح، دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری، مربی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ایران. leili_fallah@yahoo.com
دکتر هومان منوچهری، استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی، تهران، ایران.
بیژن جهاننیده گل رودباری، کارشناس پرستاری، سوپروایزر بالینی بیمارستان بوعلی سینا، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ایران.
سیده زهرا طالبی علوی، کاردان هوشبری، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران.
ناهید آذر دل، کارشناس پرستاری- سوپروایزر بالینی بیمارستان بوعلی سینا، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ایران.
فرزانه فلاح پیشه، مربی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ایران.

بررسی عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از دیدگاه و ...

لیلی یکه فلاح و همکاران

که این دو پرسشنامه فقط در قسمت سوالات دموگرافیک با یکدیگر متفاوتند. هر پرسشنامه دارای دو قسمت بود که قسمت اول پرسشنامه سوالات دموگرافیک و قسمت دوم ۳۲ سوال در مورد عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای در آموزش بالینی در چهار حیطة مربی، برنامه‌ریزی آموزشی، محیط بالینی و فراگیر بود که سوالات بر مبنای مقیاس رتبه‌بندی لیکرت به ۵ امتیاز به صورت خیلی زیاد، زیاد، تاحدودی، کم، اصلاً امتیازبندی شد. برای بررسی اعتبار ابزار از روش اعتبار محتوایی و نظرسنجی از ۱۵ عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی استفاده شد و پس از تحلیل نظرات ایشان ویرایش نهایی انجام گردید و پایایی ابزار از طریق آزمون مجدد با ضریب همبستگی ۰/۷۸ محاسبه گردید. داده‌ها بانرم افزار SPSS.Ver.13 و آزمون‌های کای دو، فیشر آنالیز شد.

یافته‌ها

برحسب نتایج پژوهش، به طور کلی ۲۰۴ دانشجوی عضو هیات علمی رشته پرستاری و مامایی در این پژوهش شرکت نمودند که ۶۶/۸ درصد (۱۳۵ نفر) واحدهای مورد پژوهش دانشجوی سال آخر پرستاری و ۲۲/۸ درصد (۴۸ نفر) دانشجوی سال آخر مامایی و ۱۰/۴ درصد (۲۱ نفر) عضو هیات علمی رشته پرستاری و مامایی بودند. ۷۹/۱ درصد (۱۵۹ نفر) واحدهای مورد پژوهش زن و ۲۰/۹ درصد مرد بودند. اکثریت اساتید شرکت‌کننده در پژوهش (۶۳/۲ درصد) بیش از ۱۰ سال سابقه کار بالینی داشتند.

درخصوص اهداف پژوهش در میان میانگین امتیازات چهار حیطة موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای ویژگی‌های مربوط به فراگیر باکسب بالاترین میانگین هم از دیدگاه اساتید وهم از دیدگاه دانشجویان به عنوان مهم‌ترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای قلمداد شد و همچنین نتایج نشان داد که کمترین عامل موثر از دیدگاه هر دو گروه عوامل مرتبط با برنامه‌ریزی آموزشی می‌باشد (جدول ۱).

تجهیزات گرفته تا کارکنان را شامل می‌شود (۶). برنامه‌ریزی آموزشی نیز نقش اساسی در ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای دارد، در واقع برنامه‌ریزی آموزشی باید اطلاعات و پیشنهادهای را برای ارتقاء مدرس بالینی و کمک به ایجاد یک رابطه تدریس- یادگیری اثربخش میان مدرس بالینی و دانشجو فراهم آورد (۷). با توجه به تحقیقات انجام شده به دلایل متعدد میزان دستیابی به مهارت‌های حرفه‌ای توسط دانشجویان پرستاری و مامایی کافی نمی‌باشد (۸).

تحقیقات نشان می‌دهد که برسر راه آموزش بالینی مشکلاتی چون ندادن به آموزش بالینی، فقدان هماهنگی مناسب میان آموزش‌های بالینی دانشکده و امکانات و مناسب نبوده مدت زمان لازم تماس با هر مورد جهت تمرین کامل آموخته‌ها در محیط بالینی و عدم توانایی دانشجو در به کارگیری استراتژی‌های حمایتی تطبیق با استرس، وجود دارد که منجر به کاهش کیفیت آموزش بالینی شده است (۹-۱۲). باشفاف شدن عوامل موثر، برنامه‌ریزی آموزشی دانشجویان پرستاری و مامایی در محیط‌های بالینی می‌تواند مورد تجدیدنظر قرار گیرد و در نهایت باعث بهبود اوضاع آموزش بالینی دانشجویان پرستاری و مامایی و رفع نواقص گردد (۹-۱۲). به جهت اهمیت کیفیت آموزش بالینی در حرفه پرستاری و مامایی پژوهشگران برآن شدند به بررسی دیدگاه‌های دانشجویان و اساتید پرستاری و مامایی درخصوص عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای در آموزش بالینی بپردازند.

روش‌ها

این مطالعه یک مطالعه توصیفی- تحلیلی است که اطلاعات افراد مورد پژوهش از طریق پرسشنامه به صورت خودگزارش تکمیل شد. نمونه مورد مطالعه شامل کلیه اساتید دانشکده پرستاری و مامایی و کلیه دانشجویان پرستاری مامایی سال آخر بودند که به روش سرشماری وارد مطالعه شدند و پرسشنامه جهت تکمیل در پایان ترم ارائه گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها دو پرسشنامه جهت اساتید و دانشجویان بود

جدول ۱: مقایسه میانگین و انحراف معیار امتیازات کسب شده توسط استاد و دانشجو در حیطه‌های مختلف عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای

عوامل موثر	دانشجو میانگین ± انحراف معیار	استاد میانگین ± انحراف معیار	کل میانگین ± انحراف معیار
ویژگی‌های مربی	۱۵/۴ ± ۷۹/۱	۵/۹ ± ۸۶/۶	۱۴/۹ ± ۷۹/۹
عوامل مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی	۱۵/۳ ± ۷۷/۶	۸/۱ ± ۷۹/۰۴	۱۴/۷ ± ۷۷/۷
عوامل مربوط به محیط بالینی	۱۷/۷ ± ۸۰/۹	۹/۴ ± ۸۱/۴	۱۷/۱ ± ۸۰/۹
ویژگی‌های دانشجو	۱۷/۸ ± ۸۶/۷	۸/۹ ± ۹۲/۶	۱۷/۲ ± ۸۷/۳
کل	۱۶/۹ ± ۸۱/۱	۹/۶ ± ۸۴/۹	۱۶/۴ ± ۸۱/۵

دانشجویان و اساتید امکانات رفاهی بالینی و همکاری پرسنل با دانشجویان مهم‌ترین نقش را داشتند. (جدول ۲) و آزمون آماری کای اسکور تفاوت آماری معنی‌داری بین نظرات دانشجویان و اساتید نشان داد ($p=0/002$) (جدول ۳).

در رابطه با مهم‌ترین ویژگی‌های موثر مربی نتایج نشان داد که از دیدگاه هر دو گروه اساتید و دانشجویان میزان مهارت بالینی مربی و انگیزه مربی در ارائه آموزش بالینی کارآمد مهم‌ترین نقش را داشتند (جدول ۲).

در خصوص ویژگی‌های محیط بالینی نتایج نشان داد که

جدول ۲: مهم‌ترین عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از دیدگاه اساتید و دانشجویان

رتبه میانگین	از دیدگاه دانشجویان	رتبه میانگین
۸/۲۹	۱ میزان مهارت بالینی مربی	۸/۲۹
۷/۵۱	۲ انگیزه مربی	۷/۵۱
۷/۲۶	۳ در دسترس بودن مربی	۷/۲۶
۵/۲۹	۴ تعداد دانشجویان در هر گروه کارآموزی	۵/۲۹
۴/۸۷	۵ امکانات و تجهیزات موجود در بخش‌ها	۴/۸۷
۴/۸۳	۶ نحوه تدریس مدرسان در واحد skill lab	۴/۸۳
۴/۷۰	۷ نوع بخشی که دانشجو برای اولین بار حضور پیدا می‌کند	۴/۷۰
۴/۵۳	۸ همکاری پرسنل با دانشجویان	۴/۵۳
۴/۶۵	۹ امکانات رفاهی موجود در محیط بالین	۴/۶۵
۲/۶۸	۱۰ اعتماد به نفس دانشجو	۲/۶۸
۲/۴۹	۱۱ میزان علاقه مندی و انگیزش دانشجو	۲/۴۹
۲/۳۴	۱۲ آمادگی علمی دانشجو به هنگام ورود به کارآموزی	۲/۳۴
از دیدگاه اساتید		
۸/۹۰	۱ انگیزه مربی	۸/۹۰
۸/۴۵	۲ میزان مهارت بالینی مربی	۸/۴۵
۷/۶۰	۳ نقش مربی در ایجاد اعتماد به نفس	۷/۶۰
۷/۱۷	۴ ارائه طرح درس در ابتدای کارآموزی توسط مربی	۷/۱۷
۶/۷۶	۵ به کارگیری روش‌هایی برای تشویق دانشجویان	۶/۷۶
۵/۸۶	۶ تعداد دانشجویان در هر گروه کارآموزی	۵/۸۶
۵/۰۵	۷ کسب آمادگی‌های لازم در واحد skill lab قبل از کارآموزی‌ها	۵/۰۵
۵	۸ امکانات و تجهیزات موجود در skill lab	۵
۵/۱۲	۹ امکانات و تجهیزات موجود در بخش‌ها	۵/۱۲
۵/۱۰	۱۰ تناسب تعداد پروسیجر با تعداد دانشجو	۵/۱۰
۲/۸۳	۱۱ میزان علاقه مندی دانشجو	۲/۸۳
۲/۶۲	۱۲ انگیزش درونی دانشجو	۲/۶۲

همچنین در خصوص دادن آزادی عمل به دانشجویان از سوی مربی در کارآموزی نتایج نشان داد که ۳۸/۱ درصد اساتید دادن آزادی عمل به دانشجویان را در حد زیادی در کسب مهارت‌های حرفه‌ای موثر می‌دانستند و اکثریت دانشجویان (۴۶/۴ درصد) دادن آزادی عمل به دانشجویان را در حد بسیار زیادی در کسب مهارت‌های حرفه‌ای موثر می‌دانستند. همچنین در خصوص ارزشیابی مربی ۳۳/۳ درصد اساتید و دانشجویان معتقد بودند که ارزشیابی بر اساس چک لیست تاثیر زیادی بر روی کسب مهارت‌های حرفه‌ای دارد.

در حیطه برنامه‌ریزی آموزشی تعداد دانشجویان در هر گروه کارآموزی به عنوان مهم‌ترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای قلمداد شد (جدول ۳). در خصوص ویژگی‌های فراگیر نتایج نشان داد که از دیدگاه دانشجویان اعتماد به نفس دانشجویان مهم‌ترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای است اما از دیدگاه اساتید میزان علاقه‌مندی دانشجویان و انگیزش درونی دانشجویان مهم‌تر از اعتماد به نفس دانشجویان در کسب مهارت‌های حرفه‌ای موثر است. برحسب آزمون آماری کای اسکوئر در حیطه ویژگی‌های موثر مربی و عوامل موثر آموزشی، تفاوت معنی‌داری بین نظرات دانشجویان و اساتید وجود دارد (جدول ۳).

جدول ۳: مقایسه میزان تاثیر حیطه‌های مختلف عوامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از دیدگاه اساتید و دانشجویان

P-value	استاد					دانشجو					عوامل موثر
	اصلا	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	اصلا	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	
Df=۲ P=۰/۰۰۹ X=۹/۳۴	۰	۰	۰	۹/۵	۹۰/۵	۰	۲/۷	۸/۷	۳۲/۲	۵۶/۳	ویژگی‌های مربی
Df=۲ P=۰/۰۰۵ X=۴/۵	۰	۰	۰	۶۶/۷	۳۳/۳	۰	۳/۳	۹/۳	۴۶/۴	۴۱	عوامل مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی
Df=۲ P=۰/۰۰۲ X=۱۱/۹	۰	۰	۰	۵۷/۱	۴۲/۹	۰/۵	۳/۳	۱۲	۲۳/۵	۶۰/۷	عوامل مربوط به محیط بالینی
Df=۲ P=۰/۱ X=۳/۵	۰	۰	۰	۱۹	۸۱	۱/۶	۱/۶	۱۰/۹	۱۸/۶	۶۷/۲	ویژگی‌های دانشجویان

استفاده مطلوب را از توانایی‌های خود ببرند و می‌توانند تجارب بالینی را برای دانشجویان لذت‌بخش کنند و باعث افزایش اعتماد به نفس دانشجویان شده و تاثیر شگرفی در افزایش کیفیت آموزش بالینی داشته باشند (۱۲). تحقیقات نشان می‌دهد که مربیان با شناخت دقیق از حرفه و هدف خود در امر آموزش بالینی می‌توانند راهگشای دانشجویان بوده و اعتماد به نفس و عزت نفس را در آنان پرورش دهند (۱۳).

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که ویژگی‌های مربی دومین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب از دیدگاه اساتید و از میان ویژگی‌های مطرح شده انگیزه مربی در ارائه آموزش بالینی کارآمد به عنوان مهم‌ترین عامل موثر از دیدگاه اساتید مطرح شدند. شریفی و همکاران در طی پژوهش مشابهی اظهار داشتند ارتقاء انگیزش اساتید بالینی موجب

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج پژوهش مهم‌ترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای در پرستاری و مامایی ویژگی‌های فراگیر بود. همچنین براساس نتایج پژوهش عوامل مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی کمترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از سوی دانشجویان و اساتید قلمداد شد.

از میان ویژگی‌های مطرح شده، فراگیران میزان اعتماد به نفس دانشجویان را مهم‌ترین عامل موثر می‌دانستند. باتوجه به نتایج حاضر پژوهش ارائه راهکارهایی برای افزایش اعتماد به نفس دانشجویان و علاقه‌مند شدن وی به حرفه از سوی مربیان پرستاری و مامایی ضروری به نظر می‌رسد. تلاش و همکاران در نتایج پژوهش مشابهی اظهار می‌دارند که مربیان بالینی لایق و کارآمد می‌توانند دانشجویان را قادر سازند تا حداکثر

حضور فعال و موثر آن‌ها در عرصه‌های آموزشی درمانی شده و باعث می‌شود که مربیان با تکیه بر تجربه‌های ارزنده خود، فعالانه به امر آموزش بالینی بپردازند (۱۴). خورسندی در نتایج پژوهش خود نشان داد که عدم برآورده شدن نیازهای حرفه‌ای و رفع مشکلات فردی، باعث خستگی روحی و روانی مربی می‌گردد (۱۵).

بر اساس نتایج پژوهش حاضر از دیدگاه دانشجویان میزان مهارت بالینی مربی به عنوان مهم‌ترین ویژگی موثر مربی در کسب مهارت‌های حرفه‌ای بود. کلمر (Kleehammer) و همکارانش معتقد بودند که مربی پرستاری عهده‌دار هدایت و راهنمایی دانشجویان پرستاری جهت ایفای نقش حرفه‌ای موثر می‌باشد. بنابراین انتظار می‌رود مربیان از نظر آموزش بالینی متخصص، کارا و محقق باشند (۱۶). Laverty در نتایج پژوهش خود اظهار داشت مربیان پرستاری با سابقه کار بیش از ۱۵-۱۰ سال تدریس تئوری باید با دانشجویان در بالین باشند. زیرا این گروه با توجه به سابقه کار تئوری می‌توانند تجربیات خود را به دانشجویان در بالین منتقل نمایند. همچنین وی معتقد بود آسیبی که دانشجویان از کیفیت پایین درس تئوری می‌بینند به مراتب کمتر از کیفیت پایین بالین است. بنابراین استفاده از مربیان با تجربه و کارآموده از ضروریات آموزش بالینی است (۱۷). تالاساز در نتایج پژوهش خود استفاده از مربیان صلاحیت‌دار با در نظر گرفتن توانایی و تخصص آن‌ها را برای ارتقاء کیفیت آموزش بالینی پیشنهاد نمود (۱۲).

در پژوهش حاضر در مورد ارزشیابی مربی هم اساتید و هم دانشجویان اعتقاد داشتند که ارزشیابی مربی براساس چک لیست ارزشیابی بالینی، تاثیرات زیادی در کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب دارد. نتایج تحقیق فرخی نشان داد که از نظر ۶۲ درصد دانشجویان، نمرات کسب شده در ارزشیابی کارآموزی نمرات واقعی آنها نبوده و ۷۷ درصد آنان خواستار تجدید نظر مربیان در روش‌های ارزشیابی و نمره‌دهی بودند (۱۸). ارزشیابی، تعیین کننده سطح یادگیری و ستون اساسی برای برنامه‌ریزی آینده است. بنابراین با توجه به اهمیت ارزشیابی بالینی در تعیین میزان دستیابی به اهداف و مهارت‌های مورد انتظار، و همچنین به عنوان بازخوردی برای فراگیر برای شناخت توانایی‌ها و نقاط ضعف خود، بر ضرورت اصلاح و بازنگری در روش‌های ارزشیابی بالینی دانشجویان، تاکید می‌گردد (۱۲). بر حسب نتایج پژوهش استفاده از تکنیک‌های ارتباطی مناسب توسط مربی از جمله ویژگی‌های مهم مربی در

کسب مهارت‌های حرفه‌ای بود. رحیم زاده واحدی در نتایج پژوهش خود در سال ۱۳۷۴ بیان می‌کند عدم وجود تعامل کافی صحیح و سازنده بین مربی و دانشجو در محیط بالینی از اصلی‌ترین مشکلات مربوط به بحث تعامل است (۱۹).

با توجه به نتایج این مطالعه سومین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از دیدگاه اساتید ویژگی‌های محیط بالینی بود. عنبری در سال ۱۳۸۹ اظهار داشت که کیفیت مکان‌های آموزشی بالینی به ویژه مراکز بهداشتی درمانی می‌توانند نقش بسزایی در رشد توانمندی یک حرفه ایفا نماید (۲۰). فرنی نیز بیان نمودند که از نظر ۴۲/۵۹ درصد دانشجویان، امکانات بخش‌ها، اعم از کمیت و کیفیت وسایل در دسترس و نیز مراجعین و بیماران بستری در مراکز آموزشی درمانی، به ندرت با آموخته‌های تئوری و فن پرستاری آن‌ها هماهنگی دارد (۲۱). تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که نیمی از دانشجویان از امکانات و تجهیزات محیط بالینی رضایت ندارند (۲۳-۲۲، ۲۴). رحیم‌زاده واحدی معتقد است که نبود امکانات و تجهیزات و محیط مناسب در بالین باعث می‌شود تا مدرسین پرستاری از علوم رفتاری و روانشناسی، بویژه روانشناسی یادگیری کمتر استفاده نمایند و در انتقال دانش و مهارت‌ها با مشکل مواجه می‌شوند (۱۹). در همین زمینه برومند اظهار می‌دارد که آموزش بالینی و تئوری هر دو اهداف مشابهی دارند، اما کمبود امکانات و نبود فضای مناسب، دستیابی به اهداف مورد نظر را با مشکل مواجه می‌کند (۲۴). مینگ (Ming) در نتایج پژوهش خود بیان نمود که فضای مناسب جهت ایفای نقش و داشتن امنیت فیزیکی و محیطی یکی از پیش شرط‌های مهم و تاثیرگذار در امر آموزش بالینی است که باید توسط موسسات آموزشی و با توجه به استانداردهای موجود فراهم شوند (۲۵).

مطالعه Laverty نشان داد که امنیت محیطی واحدهای بالینی جهت ایفای نقش مفید و موثر مربی لازم می‌باشد (۱۷).

براساس نتایج این پژوهش همکاری پرسنل با دانشجویان از جمله عوامل موثر از دیدگاه دانشجویان و اساتید مطرح شد. خورسندی در نتایج پژوهش خود در سال ۱۳۸۰، عدم هماهنگی کارکنان بیمارستانی با مربی، عدم هماهنگی برنامه‌های آموزشی بیمارستان‌ها، عدم رعایت حقوق فردی از جانب پرسنل و عدم ارتباط مناسب از سوی پزشکان، سرپرستاران و دیگران با دانشجو را به عنوان مهم‌ترین مشکلات آموزش بالینی ذکر نموده اند (۱۵). تالاساز در مطالعه بیان کرد که خود بکارگیری اصول صحیح برقراری ارتباط در حرفه پرستاری و مامایی دارای نقش حساس و

پژوهش در آموزش علوم پزشکی / بهار و تابستان ۱۳۹۲؛ ۵ (۱)

مطلوب، وضعیت آموزش پرستاری و مامایی نیاز به تامین جامع‌تر امکانات و تجهیزات محیط بالینی دارد. ارتقاء عملکرد مربیان و جذب همکاری‌های حرفه‌ای نیز می‌تواند در بهبود وضعیت آموزش بالینی و کسب مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب‌تر مفید واقع شود. اقداماتی از قبیل استفاده از مربیان صلاحیت‌دار، با در نظر گرفتن توانایی و تخصص آن‌ها، سهیم نمودن پرسنل تیم بهداشتی درمانی در آموزش دانشجویان، فراهم کردن تجهیزات و وسایل لازم برای اتاق پراتیک و محیط‌های بالینی و ارائه مراقبت‌های علمی و صحیح از بیمار و همچنین طراحی یک معیار ارزشیابی بالینی صحیح، دقیق و عینی و به دور از قضاوت شخصی برای سنجش مهارت‌های علمی و عملی دانشجویان در محیط‌های بالینی برای دستیابی به مهارت‌های حرفه‌ای مطلوب‌تر پیشنهاد می‌شود.

قدردانی

بدین وسیله از مدیریت محترم مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه به جهت تصویب این پژوهش به صورت طرح تحقیقاتی و کلیه دانشجویان محترم پرستاری و مامایی که در انجام این پژوهش ما را یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌گردد.

مهمی دارد (۱۲). همچنین براساس نتایج پژوهش تناسب تعداد پروسیجرها با تعداد دانشجویان در کارآموزی از جمله عوامل پراهمیت از دیدگاه دانشجویان بود. قورچایی در نتایج پژوهش خود در سال ۱۳۸۳ اظهار می‌دارد برای یادگیری حداقل ضرورت‌ها باید منابع، بیمار و بیماری در دسترس باشد. در مواردی که برای یادگیری حداقل ضرورت‌ها موارد بیماری کم است و دانشجو به اهداف آموزشی نایل نمی‌شود، با تهیه فیلم و تمرین در مراکز مهارت‌های بالینی می‌توان یادگیری را افزایش داد و دسترسی به اهداف آموزشی را تسهیل نمود (۲۶). براساس نتایج پژوهش عوامل مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی کمترین عامل موثر در کسب مهارت‌های حرفه‌ای از سوی دانشجویان و اساتید قلمداد شد. Waite و lavalley (۲۰۰۵) در نتایج پژوهش خود اظهار می‌دارند فاصله بین آنچه که در کلاس‌های درس آموخته می‌شود و آنچه که در بالین ظهور می‌یابد مهمترین مشکل و معطل در آموزش پرستاری است (۲۷). همچنین Wessler و همکارانش اظهار نمودند عدم شفافیت در نیازهای موجود در آموزش بالینی و تئوری و شکاف بین آن‌ها و عدم پوشش یکدیگر از اصلی‌ترین مشکلات مربوط به ساختار سازمانی است (۲۸). به طور کلی نتایج پژوهش بیانگر این بود که برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای

References

- 1- Rahimi M. Investigation experience of nursing students of hidden curriculum. MS thesis. Isfahan. Nursing and midwifery college 2001: 23.
- 2- Shahbazi L, Salimi T. [Perspective of nursing and midwifery students of state of clinical teaching]. Journal of Yazd university medical science 2000; 8 (2): 97-103. [Persian]
- 3- Salehi SH, Zahraee H, GHazavi Z. [Comparing perspective of nursing and midwifery teacher and students in Isfahan university medical science about characteristic of effective teacher]. Iranian Journal of education in medical science 2003; 4 (1): 35-41. [Persian]
- 4- Amini A, Valizadeh S, Mohammadi B. [Evaluation effective factors in learning motivation of clinical students and offering appropriate policy for reinforcement of motivation from perspective of nursing and midwifery teacher of Tabriz university medical science]. Iranian Journal of education in medical science 2002; 7: 20. [Persian]
- 5- Sanagoo A, Jooibari L. [Characteristic of competent teacher]. Iranian Journal of education in medical science 2003; 10: 28. [Persian]
- 6- Chan DS. Nursing students perceptions of hospital learning environments: an Australian perspective. Int J Nurs Educ Scholarsh 2004 ;1: article 4.
- 7- Hassan Zahraei R, Atash Sokhan G, Salehi S, Ehsanpour S, Hassanzadeh A . [Comparing the Factors Related to the Effective Clinical Teaching from Faculty Members' and Students' Points of View]. Iranian Journal of education in medical science 2007; 7 (2): 249-256. [Persian]
- 8- Parsa yekta Z, Ramezani Badr F, Khatooni A. [Viewpoint of student duo to clinical competency and rates of achievement to them]. Journal of nursing research 2006; 1(3): 7-14. [Persian]

- 9- Jokar F. [Perspective of nursing student's duo to effective factors for achievement to empowerment in clinical environment of medical surgical]. Abstract book of national congress of clinical teaching; 2006,Tabriz: 2007. [Persian]
- 10- Zamanzadeh V, Abdollah zadeh F, Lotfi M, Aghazadeh A. [Evaluation perspective of nursing and midwifery teachers duo to clinical education fields in Tabriz university medical science]. Iranian Journal of education in medical science 2007; 7 (2): 299-306. [Persian]
- 11- Hoseini N, Karimi Z, Malekzadeh J. [Viewpoint of nursing and midwifery student of Yasooj university of medical science duo to state of clinical teaching]. Iranian Journal of education in medical science 2005; 5 (2): 183-187. [Persian]
- 12- Hadizadeh Talasaz F, Firoozi M, Shamaeian Razavi N. [Nursing and Midwifery Students Perspective on Clinical Education in Gonabad University of Medical Sciences]. IJME 2005; 5 (1): 70-78. [Persian]
- 13- Barger Se. The potential for research and research use in academic nurse manage center. Nurs Edu 1997; 14: 19.
- 14- Sharifi M, Joorabchi Z. [Effectiveness of teacher in evaluation by students of teacher and lesson]. Journal of Qazvin University of medical science 2002; 22: 81-87. [Persian]
- 15- Khrsandi M. [Evaluation perspective of nursing and midwifery students duo to state of clinical education in Arak university of medical science]. Journal of Rahavard danesh 2002; 5(1): 29-32. [Persian]
- 16- kleehammer Kh, Kech JF. Nursing students perception of anxiety producing situation in the clinical setting. J Nurse Edu 1999; 23 (4): 183-187.
- 17- laverty M. Supervision of student in the practice setting policy statement. Nurs board Tasmania 2005; 9 (5):1-7.
- 18- Farrokhi F, KHadivzadeh T. [Perspective of nursing and midwifery students of Mashhad nursing and midwifery college duo to Common errors in performance evaluation of students in clinical fields] . First international congress of change management in medical education. Shahid Behesty university of medical science,2003:19. [Persian]
- 19- Rahimzadeh vahedi M. [Problems of nursing teachers in clinical education in Tehran city]. [Dissertation]. Tehran: Shahid Behesty university of medical science, 1994. [Persian]
- 20- Anbari Z, Ramezani M. [The obstacles of clinical education and strategies for the improvement of quality of education at Arak University of Medical Sciences in 2008]. Arak Medical University Journal (AMUJ) 2010; 13 (2): 110-118. [Persian]
- 21- Farnia F. [Perspective of nursing and midwifery students duo to Efficacy in clinical education]. Journal of Yazd university medical science 2000; 8: 68-72. [Persian]
- 22- Cheraghi F, Shamsaee F. [Perspective of nursing students duo to clinical education in Hamadan university medical science]. Journal of research in medical science 1998: 156. [Persian]
- 23- Hassanpoor M, Alavi A.[Investigation Causes of disability in application of knowledge in practice among nursing student of Shahid Beheshty university of medical science1998]. Journal of research in medical science 1998:157. [Persian]
- 24- Boroomand P. [Viewpoint of nursing teacher duo to stress factor in theoretical and clinical teaching in nursing and midwifery colleges of Tehran city]. [Dissertation]. Tehran: Shahid Behesty university of medical science, 1991. [Persian]

- 25- Ming C. Evaluation the service quality of under graduate nursing education in Taiwan using quality function deployment. *Nurs Edu Today* 2004; 24 (4): 310-318.
- 26- Ghoorchaee A, Hajiiabadi M. [Achievement rates of educational goal by medicine students in ENT ward from their Viewpoint]. *Journal of Qazvin university medical science* 2004; 30 (8): 19-23. [Persian]
- 27- Waite R, Lavalley TL. The psychiatric educational experience of advance beginner RNs. *Nurs Edu Today* 2005; 67 (33): 1-3.
- 28- Heidgerken LE, Wessler R. *Teaching and learning in school of nursing*. Philadelphia: JB Lippincott 2002; 13 (11): 334-336.

Teachers, Nursing and Midwifery Students' Viewpoints about Effective Factors in Achieving Professional Skills in Qazvin University of Medical Science

*Yekeh Fakhah L, Manouchchehri H, Jahandideh golroudbari B, Talebi Alavi S.Z, Azardel N, Falahatpisheh F

Received: 2010/10/27

Accepted: 2012/5/23

Abstract

Introduction: Achieving professional skills and clinical education are very important in nursing and midwifery courses, so that clinical education is considered as the basis for two professions.

Methods: In this cross-sectional study that was conducted by census Samples were all faculty members, nursing and midwifery student in Qazvin university of medical sciences participated. The instrument was a questionnaire with 32 items that organized into 4 categories. data was analyzed by spss version 16 using chi-square tests and Fisher test.

Results: The results showed that among four effective filed in achieving professional skills, learners characteristics consider the most important factor from the viewpoints of teachers and nursing and midwifery students. There was significant differnces between teachers and students viewpoints based on chi-square statistical testing.

Conclusion: Improving professional skills need to use of effective educational program in clinical settings. Also, promoting teahers function and encourage professional cooperations in improving clinical education and achieving professional skills can be effective.

Keywords: Professional Skills, Students, Teachers, Nurse, Midwifery

Corresponding author: Yekeh Fakhah L, Ph.D candidate, Nursing and Midwifery dept, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran. leili_fallah@yahoo.com

Manouchchehri H, Assistant Professor, Shahid Beheshti University Of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Jahandideh Golroudbari B, Nursing dept, Boalisina Hospital, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran.

Talebi Alavi S.Z, Anesthesia Dept, Poursina Hospital, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran.

Azardel N, Nursing Dept, !Boalisina hospital, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran.

Falahatpisheh F, Nursing and Midwifery School, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran.